

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060105

DOM
2021-05-04
Stockholm

Mål nr
F 4561-20

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Östersunds tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2020-03-23 i mål nr F 3122-19, se bilaga A

PARTER

Klagande

Lantmäteriet

Motpart

Ygsbovägarnas samfällighetsförening

SAKEN

Debitering av förrättningskostnader (Lantmäterimyndighetens fakturanr 803926823)

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen att Ygsbovägarnas samfällighetsförening ska betala förrättningskostnader till Lantmäteriet som debiterats genom fakturanr 803926823 med 6 500 kr.

Dok.Id 1683102

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Lantmäteriet har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska ändra mark- och miljödomstolens dom och fastställa myndighetens beslut om debitering enligt fakturanr 803926823.

Ygsbovägarnas samfällighetsförening har motsatt sig yrkad ändring.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Lantmäteriet har stått fast vid vad myndigheten anförde vid mark- och miljödomstolen samt lagt till bl.a. följande:

Den ”kostnadsfria” hantering som mark- och miljödomstolen refererar till är inte tillämplig för den ansökan som getts in. Sedan en ansökan getts in anses förrättningen påbörjad. Den pågår till dess den avslutas eller ställs in eller ansökan avvisas. Därmed finns grund för debitering av förrättningskostnaderna. Det vore fel om principen om full kostnadstäckning skulle få ge vika för kostnadsfri service.

Mark- och miljödomstolen har bedömt att det saknats en giltig ansökan. Mot detta invänds att en samfällighetsförening får ansöka om förrättning. Även ägaren av en fastighet som ska delta i anläggningen har sådan rätt. De två personer som skrev under ansökan är delägare i anläggningen. Oavsett om det funnits korrekta handlingar från föreningen eller ej har lantmäterimyndigheten haft anledning att pröva deras ansökan.

Samfällighetsföreningen har hänvisat till mark- och miljödomstolens avgörande och lagt till att den åtgärd som föreningen ansökte om endast var att få en ny vägsträcka registrerad.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Den som vid en lantmäterimyndighet begär en förrättning har rätt att få sin sak prövad. Förutsatt att begäran uppfyller vissa formkrav kan lantmäterimyndigheten inte

underlåta att handlägga ärendet. Om myndigheten har handlagt en förrättning och denna har ställts in ska förrättningskostnaderna enligt huvudregeln i 2 kap. 6 § andra stycket fastighetsbildningslagen (1970:988) – som 29 § fjärde stycket anläggningslagen (1973:1149) hänvisar till – betalas av sökanden. Detsamma gäller om ansökan avvisats. Avgiften bestäms enligt förordningen (1995:1459) om avgifter vid lantmäteriförrättningar (avgiftsförordningen).

I samfällighetsföreningens ansökan om lantmäteriförrättning beskrevs den önskade åtgärden som att viss vägsträcka skulle införlivas i föreningen genom registrering. Ansökan var underskriven av föreningens ordförande och kassör, som var för sig hade behörighet att teckna föreningens firma. I ett till ansökan bifogat protokoll från föreningens senaste årssammanträde angavs under § 16 ”Aktuellt att syna in Stenstranden – Rådlundsvägen Ansökan t trafikverket” eller möjligen ” ... Ansökan + trafikverket”.

Lantmäterimyndigheten har fattat beslut om att ställa in förrättningen. I samband med detta beslutade myndigheten att kostnaderna för förrättningen skulle betalas av samfällighetsföreningen.

Visserligen kan det anses något oklart vilken åtgärd samfällighetsföreningen önskade få utförd. Det har ändå inte framkommit annat än att lantmäterimyndigheten haft fog för att uppfatta handlingarna som en av föreningen gjord ansökan om förrättning (jfr 18 och 19 §§ anläggningslagen samt 4 kap. 8 § fastighetsbildningslagen). Vad som föreskrivs om myndigheters serviceskyldighet i 6 § förvaltningslagen (2017:900) medför inte någon annan bedömning (jfr Mark- och miljööverdomstolens dom den 26 januari 2015 i mål nr F 8994-14). Mot bakgrund av det anförda ska samfällighetsföreningen stå för förrättningskostnaderna, i den mån dessa är skäligen.

När det gäller kostnadernas storlek gör Mark- och miljööverdomstolen följande överväganden. Då parterna inte kommit överens om fast pris ska avgiften beräknas i enlighet med 4 § avgiftsförordningen. Det innebär att utöver ett grundbelopp ska debitering ske för den tid som behövs för förrättningen. När, som i detta fall, debiteringen överklagas har domstolen att pröva om den varit skälig eller om

lantmäterimyndigheten lagt ned mer tid än vad som borde ha skett med hänsyn till ärendets karaktär och omfattning (jfr t.ex. Mark- och miljööverdomstolens dom den 10 oktober 2018 i mål nr F 12195-17).

Enligt 18 § andra stycket anläggningslagen får en samfällighetsförening, efter beslut av föreningsstämman, begära en förrättning som angår gemensamhetsanläggning under föreningens förvaltning. Huruvida de handlingar som lämnats in till lantmäterimyndigheten visat att kravet på beslut av föreningsstämman uppfyllts borde lantmäterimyndigheten ha tagit ställning till i en inledande kontroll.

Lantmäterimyndigheten har enligt 4 kap. 9 och 10 §§ fastighetsbildningslagen rätt att, vid äventyr av avvisning, skicka ett kompletteringsföreläggande till en sökande som lämnat in en ofullständig ansökan. Bestämmelserna är inte tvingande och lantmäterimyndigheten har i varje enskilt fall att bedöma om de bör tillämpas. Enligt förarbetsuttalanden bör oklarheter i fråga om vilken åtgärd som begärs resultera i en muntlig förfrågan eller ett skriftligt föreläggande (se prop. 1969:128 del B s. 217 f.).

De brister som förelegat i detta fall har bestått i att det inte tydligt framgått vilken åtgärd samfällighetsföreningen önskade få utförd och att det av ingivna handlingar inte framgått att kravet på beslut av föreningsstämman varit uppfyllt. Detta borde ha föranlett lantmäterimyndigheten att, med stöd av 4 kap. 9 § fastighetsbildningslagen, skicka ett kompletteringsföreläggande till samfällighetsföreningen. Att personerna som skrev under ansökan för föreningens räkning kan ha haft rätt att i annan egenskap – såsom fastighetsägare – begära förrättning ändrar inte den bedömningen.

Det kan antas att en handläggning i enlighet med vad som nu beskrivits i väsentlig mån skulle ha reducerat den tid som lantmäterimyndigheten behövt lägga ned i ärendet innan det avslutades. Med beaktande av detta bedömer Mark- och miljööverdomstolen att skälig förrättningskostnad, utöver grundbeloppet om 3 400 kr, får anses motsvara två timmars beredning à 1 550 kr, dvs. sammanlagt 6 500 kr. Mark- och miljödomstolens dom ska ändras i enlighet med detta.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Fredrik Ludwigs, Roger Wikström och Rikard Backelin, referent, samt tekniska rådet Karina Liljeroos.

Föredragande har varit Fannie Finnved.

ÖSTERSUNDS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2020-03-23
meddelad i
Östersund

Mål nr F 3122-19

PARTER

Klagande

Ygsbovägarnas samfällighetsförening

ÖVERKLAGAT BESLUT

Lantmäteriets beslut 2019-10-07 i ärende nr X181111, faktura nr 80392682 se
bilaga 1

SAKEN

Debitering av förrättningskostnader, XX, Ljusdals kommun

DOMSLUT

Med ändring av Lantmäteriets beslut upphäver mark- och miljödomstolen
debiteringen av förrättningskostnad.

Dok.Id 340743

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 708 831 28 Östersund	Storgatan 6	063-15 06 00 E-post: mmd.ostersund@dom.se www.ostersundstingsratt.domstol.se	063-15 06 90	måndag – fredag 08:00–16:00

BAKGRUND

Ygsbovägarnas samfällighetsförening (samfällighetsföreningen) har hos Lantmäteriet den 31 juli 2017 ansökt om förrättning med angivande ”*Tillägg av vägavsnitt. Den s.k. Stenstrandsvägen införlivas i Ygsbovägarnas samfällighetsförening genom registrering*”. Samfällighetsföreningen har den 13 september 2019 återkallat ansökan och Lantmäteriet har därefter ställt in förrättningen och har genom en faktura debiterat samfällighetsföreningen en förrättningskostnad om 16 075 kr.

YRKANDEN M.M.

Samfällighetsföreningen har överklagat fakturan och yrkat såvitt kan uppfattas att man inte ska betala något alls. Som grund till överklagan har i huvudsak anförts följande. Samfällighetsföreningen angav i ansökan till Lantmäteriet att önskad åtgärd var att ett vägavsnitt, Stenstrandsvägen, endast skulle införlivas i samfällighetsförening. Detta angavs i ansökan till Lantmäteriet eftersom andelstal redan fanns. Samfällighetsföreningen fick ingen information om vilka åtgärder Lantmäteriet skulle vidta, inte heller att en beredning av ärendet var nödvändig. Samfällighetsföreningen står idag med en faktura som inte givit någonting av nödvändighet då vägavsnittet endast behövde registreras hos Trafikverket, ärendenr. TRV 2019/24427. Samfällighetsföreningen överklagar fakturan eftersom Lantmäteriet inte informerade om en tungsam kostnad utan betydelse och att en förrättning egentligen var onödig.

Samfällighetsföreningen har inte ekonomi att betala för något som inte ger något till samfälligheten.

Lantmäteriet har bestritt bifall till överklagandet och i huvudsak anført följande. Ansökan inkom den 31 juli 2018 från företrädare för samfällighetsföreningen och hanterades som en omprövning av gemensamhetsanläggningen. Inledande handläggningsåtgärder påbörjades. Under handläggningen framkom att behov av omprövning inte längre förelåg. Den 13 september 2019 respektive den 16 september 2019 inkom återkallelse av ansökan. Den 27 september 2019 fattades

beslut att ställa in förrättningen. Den 7 oktober 2019 fakturerades samfällighetsföreningen för 8,5 timmars arbete samt grundbelopp. Totalt debiterat belopp 16 075 kr.

Den 22 oktober 2019 inkom skrivelse från samfällighetsföreningen. I skrivelsen anges att samfällighetsföreningen uppfattar att den inte fått tillräcklig information om hur förrättningen skulle gå till och vilket arbete som skulle behövas. Lantmäteriet har inte uppfattat om samfällighetsföreningen vitsordar något belopp.

Lantmäteriet är en avgiftsfinansierad myndighet som ska bedriva sin verksamhet enligt principen om full kostnadstäckning. Lantmäteriet har en i lag och anvisningar fastslagen rätt och skyldighet att debitera för utfört arbete.

En lantmäteriförrättning debiteras antingen enligt löpande räkning, d v s beräknad enligt tidsåtgång (4 § förordningen (1995:1459) om avgifter vid lantmäteriförrättningar) samt vissa fasta belopp, eller till fast pris (5 § samma förordning). Fakturering av kostnaden har skett med tillämpning av bestämmelserna i 4 §. Överenskommelse om fast pris enligt 5 § samma förordning har inte träffats.

När någon överenskommelse om fast pris inte träffas beräknas avgiften efter den tid som behövts för handläggningen samt de eventuella andra kostnader för handläggningen, vilka myndigheten haft utlägg för.

I ärendet har upparbetats totalt 8,5	8,00 h
Protokoll, beskrivning	0,50 h
Totalt	8,50 h

I enlighet med Lantmäteriets föreskrifter, vid tiden för fakturering LMFS 2018:5, till 4 § i förordningen (1995:1459) om avgifter vid lantmäteriförrättningar tar Lantmäteriet enligt punkt 5 fasta belopp för vissa moment i förrättningen. I detta fall 3 400 kr i grundbelopp.

Det finns noggranna instruktioner att följa för att handlägga en förrättning på ett rättssäkert sätt. Det är flera administrativa åtgärder som krävs. Initialt ska ärendet läggas upp, det skall sändas bekräftelser, handlingar som inkommit i ärendet skall hanteras liksom nya yrkanden, frågor från sakägarna ska besvaras. Allt detta debiteras.

När det gäller vilka arbetsmoment som utförts i förrättningen framgår de bäst av handlingar såsom protokoll och dagboksblad. Här nedan beskrivs momenten översiktligt.

I momentet *Beredning* har ingått kontroll av behörighet och prövning av lämplighet enligt gällande lagstiftning för omprövning av gemensamhetsanläggning, översiktlig genomgång av befintlig gemensamhetsanläggning, kontroll av befintlig plan samt genomgång av annat pågående ärende som XX är delaktig i, upprättande och utskick av handlingar m m. Även tid för sakägarkontakt har förts på momentet.

I momentet *Protokoll, beskrivning* ingår här arbete med upprättande av protokoll över beslutet om att ställa in förrättningen. Lantmäteriet har en lagstadgad skyldighet att utreda förutsättningar för fastighetsbildning (FBL 4:25). Ansökan har inkommit och därmed har Lantmäteriet haft att pröva den.

Ansökan avsåg "tillägg av vägavsnitt" till en befintlig gemensamhetsanläggning. Det har hanterats som en omprövning av XX. Lantmäteriet har gått igenom handlingar i ärendet, befintlig gemensamhetsanläggning, aktuell detaljplan mm. Vid genomgång uppmärksammades att XX förekom i ett annat pågående ärende, X1791, där yrkande om omprövning av gemensamhetsanläggningen avslogs den 5 juli 2018. Förrättningslantmätaren gick då igenom handlingar i det ärendet för att ta reda på vad som hänt. Detta som förberedelse för att kunna ringa upp sakägare och diskutera ärendet och hur man skulle kunna gå tillväga med det.

Det visade sig när förrättningslantmätaren kontaktade sökanden, att det de ansökt om i X181111 inte längre var aktuellt. Syftet hade uppnåtts genom åtgärd vid Trafikverket. Någon omprövning skulle inte behövas. De hade glömt att ansökan om omprövning låg inne hos Lantmäteriet tills de blev kontaktade.

Efter samtalet kom återkallelser och ärendet ställdes in.

Lantmäteriet har handlagt en ansökan och så snart det stod klart att ansökt åtgärd inte önskades har Lantmäteriet ombesörjt att förrättningen återkallats och ställts in. Sökanden har fått bekräftelse av ansökan där det framgår att kostnader för upparbetad tid debiteras även om ansökan återkallas.

Sammanfattningsvis

Lantmäteriet anser att samtliga arbetsinsatser som debiterats i ärendet varit nödvändiga för ärendets genomförande. Lantmäteriet anser inte att tidsåtgången för vare sig förrättningen i sin helhet eller för något av de enskilda momenten i förrättningen varit onormalt hög.

Sammantaget anser Lantmäteriet att det inte finns skäl att reducera förrättningskostnaden. Debiteringen har skett enligt gällande taxa och bestämmelser. Lantmäteriet avstyrker bifall till överklagandet.

DOMSKÄL

Målet har avgjorts utan sammanträde.

Fråga i målet är om Lantmäteriets arbete i målet varit nödvändigt, om debiterad kostnad varit skälig samt om Lantmäteriet ägt rätt att ta betalt för nedlagt arbete.

Mark- och miljödomstolen får inledningsvis påminna om förvaltningslagens bestämmelse om service (6 §). Där sägs att en myndighet ska se till att kontakterna med enskilda blir smidiga och enkla. Myndigheten ska lämna den enskilde sådan hjälp att han eller hon kan ta till vara sina intressen. Hjälpen ska ges i den

utsträckning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov av hjälp och myndighetens verksamhet. Den ska ges utan onödigt dröjsmål. Generell information om vilka förutsättningar som gäller för olika typer av ärenden ligger tveklöst inom ramen för en myndighets skyldighet att ge service till enskilda. En fråga om det föreligger behov av en anläggningsförrättning eller om frågan kan lösas på annat vis är en typisk sådan fråga.

Enligt 18 § andra stycket anläggningslagen (AL) får en samfällighet, efter beslut på föreningsstämman, begära en förrättning som angår en gemensamhetsanläggning under föreningens förvaltning. Det krävs m.a.o. ett beslut på föreningsstämman av vilket det framgår att föreningen beslutar om att ansöka om en anläggningsförrättning. Protokollet från Ygsbovägarnas årsstämma lämnades i samband med ansökan in till Lantmäteriet och utgör aktbilaga 1 i förrättningsakten. Under protokollets 16 §, övriga frågor framgår ”*Aktuellt att syna in stenstranden-Rådlundsvägen Ansökan t trafikverket*” Detta har av Lantmäteriet godtagits som ett beslut om att samfälligheten ska begära en anläggningsförrättning. Detta utgör dock enligt mark- och miljödomstolen inte alls något sådant beslut. Genom att det inte föreligger något beslut på samfällighetsföreningens årsstämma om att samfällighetsföreningen ska begära en anläggningsförrättning finns det heller ingen giltig ansökan. Detta innebär att Lantmäteriet felaktigt inlett förrättningen och därmed inte kan betalt för några förrättningskostnader.

Lydelsen under § 16 i protokollet från årsstämman ger att, enligt mark- och miljödomstolens bedömning, det rätta hade varit att Lantmäteriet, inom ramen för kraven på smidig, enkel, snabb och kostnadsfri hantering (6 § förvaltningslagen) tagit kontakt med samfällighetsföreningen och klargjort vad som avsågs med lydelsen under 16 §, i synnerhet eftersom trafikverket nämns i lydelsen. Det anförda innebär sammantaget att det i detta fall inte funnits laglig grund för att debitera förrättningskostnader. Debiteringsbeslutet ska därför upphävas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD- 02)

Överklagande senast den 2020-04-14. Prövningstillstånd krävs.

På mark-och miljödomstolens vägnar

Lars-Göran Bennmarker

I domstolens avgörande har deltagit chefsrådmannen Lars-Göran Bennmarker,
ordförande, och tekniska rådet Nils Persson.

Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.